

Ludovik Puš:

Pevovodja in skladatelj

Lahko bi tudi obrnili naslov: skladatelj in pevovodja, pa bi v večini primerov morali ugotoviti tak učinek, da je zelo potrebno o njem spregovoriti resno besedo. Nimam nobenega drugega namena, kakor pripomoči, da glasbeno umetnost obvarujem škodljivih posledic, ki se prerade pokažejo, kjer glasbeno deluje skladatelj-pevovodja.

Kaj hočem povedati? Prvič to, da imam že iz preteklih časov precejšnje število vzgledov, kako se je celó odličen in priznan skladatelj s svojim zborom zagrizel skoro izključno v svoje skladbe in jih venomer zvečil ter premleval, drugo, ki ni prijalo njegovemu osebne mu okusu, pa dosledno odrival; drugič pa je tudi danes še kar lepa vrsta skladateljev-pevovodij, ki prav tako greše. Stvar postane še slabša, če je pevovodja hkrati le skladatelj za silo ali še za silo ne.

Boste rekli: vsak muzikalno izobražen človek mora in sme vendar imeti neko svojo osebnost, ki ga ravno usposablja, da glasbene umetnine doživlja in uživa na svoj način. Res je takó in po pravici tudi poudarjamo, da je le tak človek muzikalna osebnost, ki s svojim umetniškim doživetjem tudi tujo skladbo nekako znova ustvarja. A na drugi strani je nujno treba z enakim ali še večjim naglasom pribiti, da to doživljanje nikdar in nikoli ne sme biti samovolja, ki bi recimo v reprodukciji tuje skladbe namenoma in hoté morila bistvene, prvinske osnove skladateljeve, na katerih sloni njegovo umetniško izražanje.

In vendar doživljamo samo pri pevovodjih, ki so skladatelji ali celó samo »skladatelji«, te samovolje včasih prav veliko. Kolikokrat išče zunanjega izraza v izvajanju skladb tujega skladatelja v takšni obliki, da pesem več ali manj popači. Ta pokaženost se kaže v prav različnih odtenkih: ali v čisto samoljubni brzini; ali v preziranju dinamičnih in agogičnih znamenj (ritardando, accellerando, sforzato); ali tudi samohotno uporablja podobna sredstva tam, kjer jih skladatelj ni hotel imeti.

Še hujša postane zadeva, kadar pevovodja-skladatelj v nepravilnem samoljubju, pretiranjem ocenjevanju svojih zmožnosti in krivem tolmačenju svojih pravic tujo skladbo popravlja. Morda se mi ne bo več ponudila takale ugodna prilika, da obsodim tudi vse tiste naše slovenske glasbenike, ki so popravljali in morda še popravljajo stare skladbe že zdavnaj rajnklih slovenskih skladateljev in jih »modernizirajo«, ali pa »prirejajo« na primer za sedanjo cerkveno uporabo, češ, da so v izvorni obliki sicer danes neporabne. Le pogledjte, kaj so naredili z našim Riharjem! V svoji pretirani strogosti so ga tako popačili, da je mnogokje izgubil baš značilno posebnost svoje dobe in svojega načina v izrazu. Če človek lista njegove skladbe v originalu, šele začuti, kakšna krivica se mu je zgodila. Vprašam: Kdo je imel legitimacijo, da je Riharja »popravljal«? Pa če je bil drugače nad vse priznan in velik glasbenik, te pravice ni imel!

Najbolj pa splošni glasbeni kulturi naroda škoduje skladatelj, ki počasi, skoro bi rekel — nevede zleze sam vase. Bolj in bolj postaja prepričan, da je »lepo« samo tisto, kar on zloži in da je prava, pristna umetnost v pretežni meri prav za prav skrita le v njegovih skladbah. Če je o tem prepričan sam, še ni nič hudó; če pa začne — kot zborovodja — o tem prepričevati svoj zbor in z njim in po njem vso okolico, postaja stvar resnejša. Kajti iz takšnega muzikalnega dela se počasi razvije nezaslišana enostranost, ki jo občuti zbor in občinstvo, a pevovodja-skladatelj kaže, da je gluha in slepa za vse, kar se z njegovim enostranskim hotenjem ne sklada. Na njegovih pevskih nastopih pojejo solisti in poje zbor pretežno njegova dela, drugih skladateljev pa samo tista in tistih, ki hodijo v kompozitorni tehniki in izrazu njegovo pot, drugo pa na splošno zavrača, češ, da ni vredno izvedbe, da sploh ni prava umetnost.

In posledice? Neizbežno propadanje glasbenega napredka v vseh smereh! In to celó pri zelo pomembnih glasbenikih, ki so kot skladatelji dosegli odlično stopnjo in so bili tudi izvrstni pevovodje. Kako to? Vzemimo nekoliko trdo primeró, ki pa smisel točno pogodi: če človeku ponujaš dan za dnem, teden za tednom sicer izvrstno ali vendar isto hrano, se mu mora upreti! In se mu tudi pošteno upre. Nekako tako je z glasbo, s pesmijo.

Če se skladatelj še tako varuje podobnosti v svojih delih, če ima še tako silen dar izvornih invencij in še tolikšno tehniško spretnost, da z različnimi izraznimi sredstvi gradi svoje misli, je vendar mogoče po posebnih znakih spoznati njegovo osebnost. Čim več pa komponira, tem bolj je izrazita ta njegova glasbena govorica. To sámo po sebi nikakor ne kaže na manjvrednost. Nasprotno. Pravimo, da ima tak in tak slog, in veliki umetniki vlečejo za seboj cele trume posnemalcev — epigonov —, ki črpajoč iz njihove ženijalnosti skušajo sami doseči čim večje uspehe. Ne gre torej ugotovitev propadanja na rovaš skladateljskih zmožnosti, ampak na račun enoličnosti. Kaj rado se pa tudi dogodi skladatelju, ki mu sicer ni odrekati kompozitornega duha, da za »domačo uporabo« postane premalo kritičen v svojih skladbah, vsled česar polagoma pada kakovost njegovega skladateljskega dela, vzporedno pa tudi kakovost glasbenega življenja in delovanja v kraju in okolju, kjer se ljudstvu ponujajo v pretežni meri sadovi njegovega skladateljskega dela.

Na podoben način škoduje glasbeni izobrazbi in okusu pevovodja, ki sicer ni skladatelj, je pa čez ušesa zavérovan v kakega komponista, ki včasih s svojimi skladbami ne vzdrži niti malo strožje ocene. Taka prekomerna »zaljubljenost« kaže šibko glasbeno razsodnost in ozko stvarno pojmovanje glasbenih dobrin.

Naravnost žalostno in obsodbe vredno pa je ravnanje, ki ga je tudi mogoče marsikje — na žalost — celó precéj pogosto zaslediti. V mislih imam pevovodje, ki menijo, da jim je hkrati s pevovodskimi zmožnostmi že sama po sebi dana tudi skladateljska sila. In svoj zbor, bodisi svetni, ali pa cerkveni, kar sami zalagajo s svojimi »umetniki«. Nikoli ne pridejo v zadrego, kakor se pevovodji tako rado primeri, ko nima kaj pripravnega in dobrega vzeti v roko. Kar vsedejo se in skomponirajo, pa naj bo za podoknico, za koncert ob posebnih prilikah, za žeganje, za igre... Nič lažjega kakor v takem kraju: vse imajo kar doma! Tudi z naših cerkvenih korov »milo donijo« vse mogoče pesmi »domačega skladatelja«, čeprav bi se brez dovoljenja škofijskega ordinariata to ne smelo goditi.

Takšno ravnanje bi moralo enkrat za vselej prenehati. Veljati bi moralo načelo, da noben glasbenik, ki hoče biti tudi skladatelj, ne bi svojih skladb izvajal, dokler jih vsaj nekaj ni bilo javno objavljeno in ni prestal krsta uredniških in časopisnih ocenjevalcev. Pa še v tem primeru ne bo nikoli zadosti strog sodnik samemu sebi!

Kakšen sklep naj bi napravili vsi, ki nam je napredek slovenske glasbe resno pri srcu? Takole sklenimo:

1. tisti, ki jim je ljubi Bog dal skladateljske darove in so za to potrebno izobraženi, naj bi skrbno pazili, da bo pri njihovem zboru lastnih skladb samo v primernem razmerju z drugimi skladatelji;

2. kateri v javnost še niso stopili s svojimi skladbami, naj ne izvajajo svojih skladb;

3. da bomo vsi, ki imamo v rokah zборе, izbirali načelno (izjeme so v ozira vrednih primerih razumljive) za javno izvajanje le skladbe, ki so javno izšle, da homo pri izbihi zelo objektivni, nepristranski in da bomo vedno imeli pred očmi, da smo nosilci glasbene kulture svojega naroda.

M. B.:

Pravilnik o tantiemah¹

Ko je prosvetno ministrstvo izdalo »zakon o zaščiti avtorske pravice«, ki je bil razglašen v »Uradnem listu« 25. januarja 1930. leta, je »Pevca« v svoji drugi številki 1930 opozoril: 1. da imajo skladatelji pravico do primerne nagrade za svoje delo, a 2. tudi izrazil strah, da bo eventualno komplicirano pobiranje tantiem povzročilo mnogo sitnosti in težav, previsoki honorarji pa celo spravili v zastojo našo pevsko umetnost.

Poslovalnice, ki so bile nato organizirane v raznih mestih, niso bile svoji nalogi kos. Na str. 47—48 istega letnika »Pevca« sem na nekaterih zgledih ta svoj strah utemeljil. Saj je pobiranje tantiem, oziroma uprava neke posredovalnice porabila od nabranega denarja kar 88%, avtorjem je ostalo pa le 12%. Ker je bilo več poslovalnic in marsikaj ni bilo jasno in v redu, je sedaj prosvetno ministrstvo izdalo najprej dne 23. decembra 1936 uredbo z zakonsko močjo, ki jo je objavil Službeni list dravske banovine v 12. kosu na str. 91—92 dne 10. februarja 1937. S to uredbo je prevzelo ministrstvo samo v roke posredništvo za zaščito avtorskih pravic (§ 1.) in izdalo dne 23. januarja 1937 tudi Pravilnik o natančnejših določbah za avtorsko zaščito, ki je priobčen v isti številki Službenega lista na str. 92—94. Ta pravilnik je namenjen tisti organizaciji, ki ji je ministrstvo prepustilo pobiranje tantiem. To društvo je za glasbene prireditve UJMA (Ujedinjenje jugoslovanskih muzikalnih avtorjev) v Zagrebu.² Po 26. maju tega leta namreč so prenehale poslovati vse prejšnje poslovalnice in ima ta organizacija sedaj izključno pravico, da pobira tantieme po »Začasni tarifi«, ki je bila objavljena v »Službenem listu« uprave dravske banovine, kos 50, str. 554, z dne 23. januarja 1937.

Banska uprava dravske banovine je z razpisom dne 25. maja t. l. opozorila vsa okrajna načelstva na §§ 14. in 15. Pravilnika, ki se

¹ Tantieme so zneski, ki jih morajo plačati izvajalci glasbenih del ali gledaliških iger skladateljem in pisateljem.

² Službeni list uprave dravske banovine z dne 12. januarja 1937.

nanašata na sklepanje pogodb z zastopstvom avtorjev, in odredila, da si morajo vsa društva odslej prej preskrbeti dovoljenje avtorske centrale, potem šele prositi za dovoljenje pri okrajnem načelstvu.

Za našo banovino je zagrebška centrala postavila dve posredovalnici. Za vsa društva bivše Štajerske je zastopstvo v Ljubljani na Livadi št. 29, telefon št. 3913, za vse okraje bivše Kranjske pa na Resljevi cesti št. 13, telefon št. 2074.

Kako je treba torej odslej postopati v tem labirintu naredb, uredb in zakonov, da ne zapademo kaznim? (§ 49. zakona o zaščiti avtorskih pravic določa 1.000 do 6.000 din ali pa 1 do 6 mesecev zapora).

Po objavi naših poslovalnic (Jutro 22. junija 1937, Trgovski list 9. julija 1937) je treba poslati pristojni poslovalnici na Livadi ali Resljevi cesti v dveh izvodih natančen spored in označiti skladatelja, naslov pesmi in čas trajanja za vsako pesem posebej. Priložiti je treba znamko za odgovor, nakar pride od poslovalnice dovolitev s priloženo položnico. Po tej je treba nakazati zahtevano vsoto in z odrezkom položnice šele boste dobili dovoljenje od okrajnega načelstva (§ 15, 5 pravilnika).

Taksa (tantiema) je za Bled, Ljubljano in Maribor od 50 do 200 dinarjev, višino določi posredovalnica sproti, za Celje od 50 do 100 dinarjev, za vse ostale kraje (mesta in vasi) pa 50 din, ki jih je treba plačati, če je na sporedu le ena pesem skladatelja, ki je član te centrale.

Izmed Slovencev so člani avtorske centrale sledeči skladatelji: Adamič Emil, Aljaž Jakob, Bravničar Matija, Bučar Danilo, dr. Čerin Jože, Dey Oskar, dr. Dolinar Anton, Foerster Anton, Gerbič Fran, Glasbena Matica, Horvat Lovro, dr. Ipavec Benjamin, dr. Ipavec Gustav in Josip, Jakl Anton, Jenko Davorin, Juvanec Ferdo, dr. Kimovec Franc, dr. Kozina Pavel, Ljubljanski zvon, Mirk Vazilij, Osterc Slavko, Pahor Karel, Pavčič Josip, Pregel Ciril, Prelovec Zorko, Premrl Stanko, Rožanc Mihael, Sattner Hug., Šantel Saša, Škrjanc Lujo, Štritof Niko, dr. Schwab Anton, Švikaršič Zdravko. Izmed teh so razprto tiskani avtorji leta 1930 oziroma 1931 oprostili tantiem zbere, ki so združeni v Pevski zvezi. Na vprašanje, ali to še velja, je odgovorila centrala seveda negativno. Po dobljenih informacijah je treba plačati (50 din) tudi za priložnostno petje: podoknico, zborovanje, shode, — morda celo pogrebe, — in za cerkvene koncerte, če se plača vsotpnina; za petje pri maši še ni vključena taksa. Nevarno je vprašati.

Odbor bo seveda skušal raztolmačiti vprašanje oprostive naših zborov, če bo kaj uspel. Gotovo pa je, da bo treba proti tem, za naše razmere pretiranim tantiemam dvigniti na primernem mestu svoj glas. Glasovi so prišli do nas, da kanijo kavarnarji v vseh glavnih mestih prenehati z vsako godbo. Kaj bo potem z godci? Koliko bodo dobili potem tantiem gg. avtorji? Mi smo odkrito priznali in tudi v dejanju že vršili dolžnosti do avtorjev. Treba je primerjati le »Pevca« l. 1930, str. 20, prvi odstavek, Vendar smo še vedno prepričani, da ta način ni najboljši. Po poslovniku § 10. bodo smeli režijski stroški znašati 50%, torej bodo dobili upravni organi polovico denarja zato, ker nimajo z glasbo nobenega stika, avtorji pa polovico. Kaj pa pevci? Ti bodo pa plačali zato, da bodo smeli dati pesmam kolikor mogoče duha, življenja, da jih bodo ob neizmernih fizičnih in dosedanjih običajnih

gmotnih žrtvah smeli predstaviti ljudstvu ter plačati vrh tega še deficit, ki ga navadno puste za seboj vsi koncerti.

Kaj je pesem na papirju za ljudstvo? Nič! Mrtvo rojeno dete. Koliko ljudi bo znalo skladateljje vsaj malo ceniti brez pevcev in godcev? Nič! V tem je torej krivica, da mora tisti (pevec), ki je pravi pridigar in pionir žive umetnosti, nositi vse breme. Ali naj ga prevali vsaj primeren del na rame poslušalcev? Kako, če jih pa ne bo blizu. Toda vseeno: četudi imajo pevci stroške z nabavo not, s plačilom pevovodje — vsaj prav bi bilo tako, — s stanarino, z dolgimi neštetimi vajami, z dvorano za koncert, z raznimi dosedanjimi prošnjami in taksami, — nič ne de, tantieme morajo plačati vnaprej, četudi imajo morda prazno dvorano in malo ali nič dohodkov.

Pri rojstvu vseh teh odredb je stal ministrstvu ob strani le svet, ki je zastopal gg. avtorje, nihče pa ni zagovarjal pevcev in naše pevske kulture. Čigava pa je prav za prav pevska umetnost? Komu mora biti pri srcu? Vsem, prav vsem, ki jo občutijo, ki jo cenijo, ki jo ljubijo. K njenemu napredku in dvigu mora položiti na žrtvenik prav vsakdo svoj delež, ki mu ga je Bog dal: pevec po svoje, skladatelj po svoje, poslušalci po svoje. Sedaj pa naj vlečejo ves voz samo pevci, vse breme nosijo samo zbori! To ni modro in ni pravično. Tu bo treba čim prej resne remedure, ali pa se bo naša glasba zadušila, arhivi se bodo pa s skladbami polnili.

Ambrozij Sraka:

Glasbeni utrinki

(Dalje.)

Letos je preteklo dvesto let odkar je umrl slavní lutnjarski mojster Antonio Stradivari. Rodil se je v Cremoni leta 1643. in je umrl istotam leta 1737. Svoje obrti se je učil pri slavnem mojstru Nikoli Amatiju (1596—1684), a je svojega učitelja še prekosil. V začetku se je strogo držal svojega mojstra. Dela iz te dobe se imenujejo »amatizzati«, ker se naslanjajo na modele mojstra Amatiija. Pozneje pa je Stradivari šel lastna pota in se je zaradi posebne nadarjenosti v izdelovanju godalnih instrumentov tako izpopolnil, da ga dosedaj še nihče ni dosegel, kaj šele prekosil. Bil je izredno priden delavec in je izgotovil nad tisoč violin in viol ter okrog 80 violinčelov. Umrl je v visoki starosti 93 let. Dvesto let je šlo v večnost po njegovi smrti, a njegova godala še pojo in razveseljujejo človeška srca. Ohranjenih je še dandanes okrog 540 violin, 12 viol in 54 violončelov. Drugi njegovi izdelki so se porazgubili v burnih časih 17. in 18. stoletja. V življenju je bil precej premožen in zelo spoštovan. Zanimivo je, da se je v zadnji dobi, ko so iz njegovih rok prišli najbolj dovršeni instrumenti, posluževal le lesa slavonskega javorja (acero di Croatia). Skoraj enako slavo kot Stradivari je dosegel v izdelovanju godal njegov učenec Giuseppe Guarneri del Gesù (1687—1742). Imenovali so ga »del Gesù« zato, ker je svojemu imenu vedno pristavil še črke: I. H. S. (In hoc signo vinces). Ob priliki velikih slavnosti, ki so se letos vršile ob Stradivarijevi dvestoletnici v Cremoni, je vzbudil posebno zanimanje koncert, na katerem so igrali največji evropski mojstri na petdesetih Stradivarijevih in Guarnerijevih instrumentih Bachove, Corellijeve in Vivaldijeve skladbe. Teh petdeset instrumentov je reprezentiralo vrednost štirideset milijonov lir.

Lutnarstvo se je močno razvilo v 17. in 18. stoletju tudi v drugih krajih. Na Francoskem sta dosegla posebno slavo Nikolaj Supot (1758 do 1824) in I. B. Vuillaume (1798—1875). Do svetovnega slovesa je prišel tudi Tirolec Jakob Stainer (1621—1683). Lutnarska obrt je dandanes posebno razvita po nekaterih krajih v južni Nemčiji in Čehoslovaški.

Fr. Kramar:

Kakšne pesmi z napevi sem napisal med slovenskim narodom

(Dalje.)

VIII. Pesmi vojaške.

1. Kaj je hujšega na sveti, * Koker je ta stan soldaški? (Pijava Gorica.)
2. Kaj zdej cesar vunkej daje, * Poslušajte vsi ljudje! (Bičje na Dol.)
3. Kanoni že grmijo, * Se trese celi svet. (Gorenje Golo.)
4. Ptički pojéjo, * In rož'ce cvetó. (Gorenje Golo.)
5. Kaj ta rdeč oblak pomeni? * Ena strašna vojska bo. (Pece na Dol.)
6. Pa nas fantov je devet, * Pa k soldatom smo vzet'. (Kleče na Gor.)
7. Pomlad se je približala, * Je fante skupaj sklicala. (Matena.)
8. Na sred' vasi pod lipico * Se mladi fantje zbirajo. (Črni Vrh.)
9. Spomlad je res veselo, * Ker vse se veseli. (Zabukovje na Dolenjskem.)
10. Preluba Kranska dežela, * Bod' zdrava ino vesela! (Mala Loka.)
11. Oh adijo, slovenska dežela! (Kranjska.)
12. Z Bogom, z Bogom, domovina, * In ta farna cerkvice. (Podklanec.)
13. Moja urca se že bliža, * Solnce se že doli niža. (Konjače na Primorskem.)
14. Muj očka pa mam'ca sta mil'ga srcá. (Malence na Dolenjskem.)
15. Ljuba mam'ca in sestrice, * Posušite si solzice. (Borovnica pri Vrhnikih.)
16. Oh mam'ca, mam'ca vi, * Al' vas srce boli? (Podklanec.)
17. Z Bogom, z Bogom ti vasica, * Ljuba farna ti cerkvice! (Vipava.)
18. Zadnjikrat s' mi roko dala, * In me gledala v obraz. (Vipava.)
19. V Lublancu pridem čez goró, * Od doma vzamem zdej slovó. (Sevno.)
20. Lepo mesto je Lublanca, * Sej je bolj še Vinška vas! (Podklanec.)
21. Sem pogledov železno cesto, * Pripelala me je v mesto. (Kranjska.)
22. Sem prišel k vojakom, * Vesel ko pastir. (Rob na Dolenjskem.)
23. Smo mladi soldatje, * Nam nič ne fali. (Matena pri Igu.)
24. Veselje lepo je res vojača, * Korajže nemu nikdar ne zmanca. (Bočna.)
25. Nobene bukvice niso tak' lepe, * koker je urlavbarski pos! (Matena.)
26. (Vojaški begunec njet:) Vkol' šiše * Neki briše, * Gvišno de so brič'. (Ihan.)
27. (Vojaški begunec:) Kej je muj' vesele, * Ker ga tak' mal' imam? (Gorenji Ig.)
28. (Vojaški begunci:) Po gorah smo se skrivali. (Bohinj.)
29. Kaj maramo mi, * K' smo fantje mladi, * Če soudatov primanka, * Pa pojdemo mi. (Matena.)
30. Ena ptička priletela, * Na kosarno se je vsela. (Matena.)
31. Pismo hotel sem pisati, * Ko b' ga mogel odposlati. (Križe pri Tržiču.)
32. (V celovski kosarni:) Daleč tam na konc' Celovca, * Tam stoji poslopje mi. (Matena.)
33. Ljuba je spomlad zelena, * Kak' lepó je razcvetěna. (Brest.)
34. Eno žalostno pesem jest hočem zapet'. (Gorenji Ig pri Krimu.)
35. Marija iz Planinske gore, * Ti nam zamoreš pomagat! * Domá sem pustu starše svoje, * Ki nad menoj žalujejo. (Matena pri Igu.)
36. Fantje se skupaj zbirajo, * Na Laško de marširajo. (Ig.)
37. Radecki jma sivó glavó, * Pa vender gre na vojsko ž nò. (Matena.)
38. Ena pošta prileti * Tam iz Laške dežele. (Gorenji Ig.)
39. Oj snuč' sem tam v an' vasi biv, * Na uná stran Celovca. (Gorenji Ig.)
40. Prelubi svet'ga Jurja zgun, * Nekul' te slišov več na bom! (Matena.)
41. Pri soldatih sem služu. (Ižanska.)
42. Kaj maram, če sem jest soldat, * Sej sem cesarski kumarat! (Brest pri Igu.)
43. Pr'šlo je cesarsk' pavele, * De murma jet vsi z dežele. (Brest pri Igu.)
44. Soldaški stan nej kar takó. (Vojaška.)
45. Lepših ljudi na svetu ni, * Koker so ti zibcinarji!

46. Mi smo fantje vsi soldati. (Ižanska.)
47. Prelubi bratje in sestré, * Spomnite se večkrat namé! (Ižanska.)
48. O, huda vojska se bo vnela. (Ižanska.)
49. Oh, kaj jest sém fantič mislu. (Ižanska.)
50. Na vaht' so dolge urce, * Težkó jih je prestat'. (Kremenica.)
51. Vojska po cesti gre, * Vojska Francjožovska. (Pijava Gorica.)
52. Fantje, vesel' bodimo. * Zapustimo vsak svoj dom!
53. (Pogreb vojaka:) Ne boš soldat ti nikdar več, * Boš pri svet'mu Kristof spav. (Matena.)
54. (Pogreb vojaka:) Oh, tam en lep in mlad soldat * Začel se milo je jokát.
55. Jest bodem pa maširov, * Ko sonce sjalo bo. (Matena.)
56. Ko not' spomlad prihaja, * In vse ozeleni. (Matena.)
57. Mi smo se skupaj zbrali, * Vsi ti zavber fantiči.
58. Jest slišov sem cajtenge brat', De naš cesar se hoče vojskvat'. (Vinje.)
59. Mi smo štirje bratje, * Pa vsi smo b'li soldatje. (Vrhnika.)
60. Zapustu bom Lublanico, * Zapustu bom tud' lubico.
61. Eno ptič'co sem slišov prov žalostno pet'. (Dolenjska.)
62. Nej lepšiga soldata, * K' je jeger, kananir. (Landverska.)
63. Fantje se zbirajo, * Daleč marširajo. (Mala Loka.)
64. Sem slišov snoč' eno pismice brat'.
65. Prva pomlad ko pride.
66. Ko je Jaka šel k vojakom, * Nekaj čudnega je b'lo.
67. Zdej gredo težave čez moje srce. (Kleče.)
68. Ljub' moj' starši, kaj m' je striti, * Ker vas moram zapustiti. (Bočna.)
69. Če pa glih na vojsko pojdem, * Sej na pojdem pobič sam.
70. Oh jest sem mislu sam, * Da bom k soldatom dan. (Kleče.)

Iz delovanja Pevske zveze

FOERSTERJEVA STOLETNICA

Odbor je sporazumno s Cecil. društvom za našo škofijo in Glasbeno Matico sklenil proslaviti stoletnico Antona Foersterja po sledečem sporedu:

Dne 7. novembra bo popoldne cerkveni koncert, ki ga bodo izvajali zbori a) sv. Jožefa in Križank pod vodstvom Antona Lavriča, b) sv. Cirila in Metoda pod vodstvom L. Puša, c) stolni pod vodstvom St. Premrla, č) skupni zbori pod vodstvom M. Tomca. Na orglah bosta samostojno igrala mojstra Premrl in Tomec.

Dne 8. novembra bo dopoldne v stolnici slovesna spominska maša, pri kateri bo pel stolni kor Foersterjevo Missa Quilisma, ki je šele letos izšla v Cerkvenem glasbeniku. Po sv. maši bo slavnostni občni zbor Cec. društva. Po občnem zboru obisk Foersterjevega groba.

Zvečer ob 8 v veliki prenovljeni dvorani Uniona slavnostni koncert Pevske zveze, pri katerem bo zapel zbor pevovodij 7 najkrepkejših Foersterjevih moških zborov, mešani zbor združenih bližnjih zborov (okrog 350 pevcev) 6 najlepših pesmi za mešani zbor, ženski zbor pa eno pesem.

Zbori iz ljubljanske okolice bodo dobili povabilo k sodelovanju; če bi pa želel in mogel peti še kateri zbor, ki je bolj oddaljen, naj se priglasi takoj, da mu pošljemo note in navodila. Nad 350 pevcev pa ne bo moglo na oder.

Domžalsko okrožje je imelo dne 19. julija sestanek pevovodij za letošnje skup-

ne prireditve v spomin Foersterjeve stoletnice. Spored ostane večinoma isti kot je bil sklenjen lani, a ga radi tehničnih zaprek niso mogli izvesti. Zbori bodo nastopili v treh skupinah. V prvi bodo peli Homec, Mengeš, Komenda, v drugi Dob. Radomlje, Brdo, v tretji pa vsi skupaj. V spored so vzeli tudi dve odlični, malo znani Foersterjevi pesmi Ljubica in Mladi mornar, ki ju bomo peli tudi v Ljubljani, ker bodo zbori vsaj večinoma, ako ne vsi, sodelovali tudi v Ljubljani pri slavnostnem koncertu.

Žužemberško okrožje je priredilo dne 25. julija pri prosvetnem taboru koncert, pri katerem so imeli sledeči spored: Ambrus: Vodopivčevo Kadar zora; Ajdovec: Ocvirkovo Eno samo tiho rožo; Dobrnič: Aljažovo Domovini, meš. zbor; Krka: Jerobovo O kresu, moški zbor; Sela: Mavovo Ej zato! ženski zbor; Zagradec narodno Popotnik, mešani zbor; Žužemberk Jobstovo Zvezno in Vodopivčevo Izgubljeni cvet v meš. zboru; vsi zbori so skupno zapeli Premrlovo Slovansko pesem, Ocvirkovo Bog i Slovenija ter Flajšmanovo Triglav.

Okrožja vobče letos povsod sodelujejo pri prosvetnih taborih, žal ne pošiljajo vsi sporedov in ne poročil.

Rajhenburško okrožje je imelo sejo ob priliki občnega zbora pevskega društva »Pobuda« dne 21. marca. Izvolili so si predsednika Maškona (Rajhenburg), pevovodjo Lempla (Brežice) in blagajnika Mraka (Krško).

IZ OKROŽIJ

Pevsko okrožje »Zasavje« je imelo svojo letošnjo zelo uspešno prireditev dne 20. junija na stadionu v Zagorju. Sodelovalo je 7 zborov, in sicer: mešani zbori s Sv. Gore (L. Bernot), iz Čemšenika (A. Arh), iz Hrastnika (F. Ulaga), iz Izlak (M. Brvar), mešani in moški zbor iz Zagorja (A. Rozman), moški zbor iz Izlak (Anton Torkar) in mladinski zbor iz Zagorja (A. Rozman). Skupni zbori, ki jih je vodil A. Rozman, so zapeli v meš. zboru 3 pesmi, v ženskem 2 in v moškem 2 pesmi. Govoril je pa na začetku koncerta zelo primeren govor A. Torkar. Spored je obsegal zelo pestro vsebino, ki je posegala posebno v novejšo dobo naše glasbene tvorbe; izmed 19 pesmi jih je bilo 14 vzetih iz »Pevca«. Zbori kažejo prav lep napredek in krepko vzdržujejo korak s časom. Sv. Gora se je lotila kar s prav dobrim uspehom Pirnikove novejšje Marija na Dobraču, zagorski mladinski zbor Puševe Slovenka sem, Izlake Premrllove šesterglasne Z glasnim šumom s kora; Zagorje, ki je že dobro ubran, pod spretnim vodstvom že zdavnaj izvrstno uspel zbor, je počastil Foersterjev spomin z njegovo »Ljubico«, ki spada pač med najlepše pesmi svoje in poznejše dobe; je klasična po obliki, nevenljiva po vsebini, in kakor vse Foersterjeve, zelo pevna. Zahteva pa globoke dramatične interpretacije, kar je zagorski zbor prav dobro zadel.

Našo pesem po mestih, trgih in boljših »ravninskih« vseh vedno bolj izpodriva tuje blago, posebno »šlagerje«, ki ne pomenijo več od škandaloznih šundromanov. Žal! Neštetih kini, naš radio in gramofoni vse store, da te ničredne šlagerje med ljudstvom širijo. Človeka srce zaboli, ko sliši na vseh koncih in krajih samo le-te peti in žvižgati, da celo naša šolska mladina jih »gojji«, ki se ji pa slabše podajajo kot lula. Zato je tem več vredno delo naših hribovskih zborov, ki se zbirajo v težkih časih in razmerah po uro in več daleč ločeni k vajam, da nam čuvajo in goje to lepo narodno dragocnost. Dal Bog, da bi vztrajali in nam jo rešili. Za to ljubezen in delo čast njim in vnetim pevovodjem!

Kranjsko okrožje je priredilo koncert dne 11. julija ob priliki prosvetnega tabora v Kranju »Na planini«. Pelj so posamič: Visoko (Jagodič), Smednik (Slatnar), Mavčiče (Pišljari), Smartno pri Kranju (Plevel), Tržič (Planinšek) in Kranj (C. Mohar). V skupnem zboru so odpeli vsi zbori pod vodstvom C. Mohorja Nedvedov Nazaj v planinski raj, v moškem pa Jenkovo Molitev.

Spored je obsegal razne pesmi starejšega kova, iz novejšje literature le dve ali tri. Med mešanimi zbori so nastopili tudi moški iz Tržiča, Smartna in Kranja.

Večletne izkušnje nas uče, da je pevski koncert vedno na izgubi, kadar je le delni pripomoček, morda le radi popolnosti stisnjen v okvir večjih prireditev, ki imajo poudarek na kateri drugi panogi naše prosvete. Če je poleg tega še prostor odprt in ne izbran samo z ozirom na akustiko, potem izgubi petje zelo veliko svojega uspeha in pevci ne dobe plačila za trud niti z zavestjo, da so dobro opravili in da so poslušalci dobro razumeli njihov namen in prav ocenili njihovo delo. Velikokrat je nevarnost, da se pravi, zasluženi uspeh prav po nedolžnem in brez krivde pevcev v njihovo škodo popolnoma izjalovi. Treba je torej take skupne prireditve dobro pretehtati in preudariti, ali kaže in v koliko kaže vpreči pesem v skupno delo. Prosvetni tabori nimajo namena kazati te ali one vrste naše umetnosti na njeni današnji višini. Njihov namen je v bistvu drugi, kot pa ga imajo koncerti vobče, zato bi rekel, da je primerno, zelo primerno sodelovanje pevskih zborov, toda le tako, da podpro prireditev, da s primerno pesmijo podčrtajo pomen in uspeh govorov, da navdušijo udeležence za naše delo vobče. Na prosvetnih taborih ni časa, da bi se človek mirno zaprl in poglobil vase ter ločen od zunanjega sveta srkal vase čisto umetnost, ki mu jo nudi petje. Ob teh prilikah ima ob krepkih, jedrnatih izjavah in izpovedih več besede vsa množica skupaj, ki naj ob tej priliki uravna svojo notranjost na ven.

Pod temi razlogi tudi ta koncert žal ni uspel tako, kot bi bil moral in kot je po pravici zaslužil. Saj so bili na odru naši prvovrstni zbori v rokah naših izvrstnih, preizkušenih strokovnjakov. Da so vendar tako lepo uspeli, je gotovo zasluga železne discipline zborov in njihove absolutne zanesljivosti, a ne v mali meri tudi zasluga izkušenih pevovodij, ki v polni svesti obdržijo mirno dušo in mirne živce tudi v težkih, nevarnih položajih. Čast jim vsem!

»Celjski zvon« je odpel dne 12. junija spored pesmi, ki so ali v besedilu ali napevu ljudske — pa so jih skladatelji odeli v samoniklo glasbeno obliko. Spored je obsegal 19 pesmi iz vseh krajev naše dežele. Naštudiral in vodil je spored prof. Knap, ker je prejšnji odlični pevovodja prof. Močan odšel na svoje službeno mesto. Celjski zvon štejemo med svoje najodličnejše zборе, in sicer po številu in sestavi glasov, po njegovi pevski disciplini, ki ga usposablja za izvedbo vsakega programa, in po kakovosti pevskih zmožnosti. Tem njegovim vrlinam primerno je bil ubran tudi spored in njegova izvedba. Marljivemu zboru, ki ima prej ko slej izvrstno organizacijsko in upravno, pa tudi strokovno vodstvo, na delu in uspehu iskreno čestitamo.

»Sloga« v Radovljici je od prvih začetkov naše Zveze njena najzvestejša in najagilnejša članica. Dne 23. maja je odpela in pozneje ponovila program 15 pesmi, ki so bile vzete skoro vse iz novejšje, sodobne »zaloge«. Peli so v mešanem zboru 6 pesmi, v moškem 5, v ženskem pa 3 pesmi. Vmes Volaričev dvospev s klavirjem in 2 Schubertovi za bas. Ker pa ima »Sloga« že več let dobro ubran orkester, so segli tudi po Sattnerjevi Jefejevi prisegi, ki so jo že pred leti odpeli s prav izvrstnim uspehom. Radovljica je nekako kulturno žarišče naše Gorenjske, ki je imela vedno pod svojim okriljem zelo razgibano prosvetno, gospodarsko in politično življenje. Vidnih znakov temu ne manjka. Med nje spada tudi krasen hram prosvete Ljudski dom. A na zunaj se kažejo uspehi večletnega smotrnega dela v tem, da je bil n. pr. zadnji koncert dva-

krat razprodan, čeprav koncertna dvorana skoro konkurira po obsegu z ljubljansko Filharmonijo. Koliko koncertov pa pokupi Ljubljana? »Alma mater« po enkrat? Ali naj vprašam še: koliko in kedaj je napolnila koncertno dvorano ob istem sporedu dvakrat?

To skupno delo odra in dvorane je jasen dokaz obče kulturnosti Gorenjske metropole in njenega smotrnega dela. Seveda: če ima zbor zavest, da ljudje njegovih koncertov komaj čakajo, potem gre na delo s podvojeno vnemo, potem tudi poje z izrednim elanom. In to srečo ima »Sloga« v polnem obsegu. V letih si je vzgojila koncertno občinstvo, ki gre za njo, zato jo to po pravici dviga in pomeni vsak koncert lep korak navzgor. Tako tudi zadnji. Zbor naj vztraja, Bog naj pa blagoslovi lepo složno prosvetno delo v Ljudskem domu!

Nove skladbe

Pesmi, zložil A. Hajdrih, litografiral in založil J. Čemažar, 1936. Prav lično izdajo lepih, melodijoznih pesmi prav iskreno pozdravljamo. Zajetih je vanjo 27 pesmi svetnih in 2 nabožni. Večina je bila že pobrana v zbirke Gl. M., nekaj je pa danes že neznanih: Noč za moški zbor in bariton, Sirota za visoki glas in klavir, Vodniku, Petelinčkova ženitev za moški zbor in dvoglavna samospeva, Napitnica in druge. Prihodnje leto bomo praznovali 60 letnico njegove smrti, leta 1942 pa stoletnico rojstva. Ob tej priliki bo prav prišla zbirka, da bomo poživili njegove krepke speve, katerih nekatere po pravici štejemo med najboljše pesmi. Očetu »Jadranskega morja« moramo biti hvaležni. Zbirko toplo priporočam. B.

Grum Anton: **4 žalostinke**. Skladbe so pisane v zelo lahkem slogu in dobro donijo. Za spremembo jih priporočamo.

Grum Anton: **3 nagrobnice za Marijino družbo**. Tudi te lahke nagrobnice bodo ob pogrebi članic Marijinih družb dobrodošle.

Grum Anton: **Bone Deus (Sladki Jezus)**. Skladbo začenja basovski solo, čigar melodijo zbor smiselno povzame. Nato sledi alt-solo, kateremu sledi zaključni zbor. Za zборе, ki imajo v svoji sredi tudi solistične glasove, bo skladba privlačna točka.

Kraljici milostni, 5 Marijinih pesmi za mešan zbor. Zložil Danijel Grum. Skladbe so pisane v novejšem slogu, zato naletijo v njih na mesta, ki bodo marsikomu malo tuje zvenela. Izvedljive bodo le tam, kjer imajo precej dobre zборе in dobrega pevovodjo, ki je tudi v novejši glasbi doma.

Anton Grum: **4 himni v čast presv. Rešnjemu Telesu**. Vsi himni so slovesnega značaja. Za izvajanje je najlažji prvi, de-

loma drugi; ostala dva sta nekoliko težja, vendar pa ne presegata zmognosti srednje dobrih zborov. Cena izvoda 4 din.

Majniški Kraljici, 7 Marijinih pesmi za mešan zbor in orgle. Uglasbil Franc Bričelj, organist v Št. Vidu nad Ljubljano. Prednosti Bričeljevih skladb so zlasti naslednje: preprosta melodija, naraven melodičen in harmoničen razvoj in neke vrste prisrčnost. Tudi ta zbirka ima vse te odlike. Zaradi menjavanja solističnih mest z zborovskimi je zbirka zelo pestra. Priložena ji je še osma pesem »Krasni majnik«, namenjena za izvincerkveno uporabo.

Sveta maša. Besedilo spisal Fr. Ks. Meško, uglasil V. Vodopivec, izdal in opalografiral Roman Pahor. Cena din 14. Maša je lahka in pevna, glasbeni izraz je preprost.

Čevljar-zdravnik. Spevoburka za dva glasova (tenor-bas) in klavir. Uglasbil A. Jobst. Pevski del v tej burki je prav za prav zelo kratek, daljši je govornji del. Burka je melodijozna, lahka, pevna; tudi spremljava, ki se da v sili izvesti tudi s harmonijem, ni težka. Ob kakih veselih prilikah bo prav porabna. Naroča se v vseh ljubljanskih knjigarnah in pri skladatelju (Žiri). Cena din 25.

Vinko Vodopivec: **Pokropi me in Videl sem vodo**. Za mešan zbor. Ljubljana 1936. Izdal Roman Pahor, Dravljje. Oba speva gladko tečeta in bosta dobrodošla zborom, ki radi pojejo lažje skladbe, zato ju priporočamo.

Jezus, tvoji ljubljenci. Slovenska maša za mladino (za mladinski zbor ali ljudsko petje). Zložil Alojzij Rozman, Zagorje ob Savi. Cena partituri 6 din, glasovom 2 din; pri naročilu nad 15 izvodom 1.50 din. Ta, sedem strani obsegajoča ma-

ša, s katero je skladatelj prvič stopil v javnost, kaže zelo razveseljive poteze. Sama po sebi je preprosta, saj za otroke tudi ne kaže drugače pisati. Kar pa človeka veseli, je skladateljev čut za lepo melodijo, za pravilno harmonijo brez neokretnih prehodov in končno tudi čut za lepo obliko. Melodijo, ki jo nakaže v prvih taktih, smiselno dobro izpelje. Maša bo dobro donela in jo pevovodjem, ki imajo opraviti z mladinskimi zbori, priporočamo. T.

K oltarju božjemu stopimo. Slovenska sveta maša. Na besedilo Gregorja Malija za mešan zbor in orgle zložil Franc Premrl, organist v Šmartnem pod Šmarno goro. Samozaložba. Maša ima devet delov, ki se po besedilu skladajo z daritvijo na oltarju. Slava, Evangelij Vera in Darovanje bo dobro donelo, nekoliko slabše Vstop, Svet, Jagnje božje. Ti deli so deloma preveč raztrgani, deloma so harmonično še vedno premalo izdelani. V celem pa mašo zborom priporočamo.

Ivan Laharnar: **Kraljici maja.** 6 šmar-ničnih pesmi za mešan zbor, samospeve in orgle. Ljubljana 1956. Izdal in na opalografu razmnožil Roman Pahor, Dravljje pri Ljubljani. Ta zbirka je že skladateljevo 25. delo. Pesmi so vse lahko izvedljive. Največ se bosta brez dvoma izvajali št. 3 in 6 zato, ker sta skladateljsko najboljši in imata precej življenja v sebi. Zbirko zborom priporočamo.

Breda Šček: **V tebi, Kristus.** 11 evhari-stičnih pesmi za mešani in moški zbor. Loče 1956. Cena din 9.50. Besedilo zložila M. Elizabeta. Skladateljica se v svojih, na gosto si sledečih zbirkah, vedno bolj nagiblje k preprostosti, vsaj melodični in harmonični. Zbori se bodo seveda opri-

jeli pesmi, ki so tudi ritmično kar se da nazorne in neizumetničene. K boljšim skladbam bi štel št. 2, 3, 7, 11, deloma tudi št. 8. Druge so zaradi neprestanega menjavanja taktov ritmično toliko kompli-cirane, da pogrešamo v njih mirnega, enotnega poteka in razvoja.

Kimovec Franc: **Tebe Boga hvalimo.** — Cena 4 din. Te skladbe bodo pevovodje in pevcii veseli. Lahka je in kratka obenem: obsega samo štiri strani, kar je pri precej dolgem tekstu vredno omeniti. Tudi v tej obliki ustreza vsem zahtevam in jo priporočamo.

Kraljici svetogorski. 12 Marijinih pes-mi za mešan zbor. Uglasbil Vinko Vodopivec. Cena din 18. Od teh dvanajstih pesmi jih je osem splošne vsebine, štiri so posvečene Kraljici majnika. Nekatere so našim zborom že dobro znane (zbirka je izšla v drugi, izboljšani izdaji). Pri Marijinih pesmih, ki jih imamo Slovenci starejših in novejših lepo število, je treba nekoliko več izrazitosti. Tu so neka-tere preveč brezbarvne, druge pa bodo dobro služile svojemu namenu.

Sentjanžvo. Kenda Josip. Skladba je zložena na Murn-Aleksandrove besede v obliki kratkega rondoja (oblika ababa). Tema A se ponovi trikrat, B pa dvakrat. Lahko in pevno pesmico zborom priporočamo. T.

Odpre se grob. 5 velikonočnih pesmi za mešan in moški zbor; zložil Fr. Premrl, organist v Šmartnem pod Šmarno goro. Ta zbirka kaže že precejšen skladateljev napredek od zadnje Slovenske maše. Pesmi so skrbneje izbrane in prirejene, tudi oblikovno boljše. Tri pesmi so samostojne, zadnji dve sta pa priredbi ljudskih, malo znanih melodij. Cena din 10.

Iz upravnništva

Z današnjo številko smo zaključili letošnji letnik. Prihodnja številka novega letnika izide v jesenski sezoni v začetku septembra, ko se začne naše delo po društvih. Vse zbere, ki bodo imeli med tem časom kakršnekoli prireditve, pozivamo, naj nam pošljejo o vsem kratka poročila. Ker bo v decembru poteklo 100. leto po rojstvu glasbenika velikana Foersterja, bomo priobčili v novem letniku njegov podroben, zelo zanimiv življenjepis, ki ga je napisal Foersterjev največji prijatelj sod. sv. dr. Mohorič, a ga je predelala in uredila njegova hči pisateljica Helena Mohorič. Prav bi bilo, da bi se tudi kateri njegovih številnih učencev spomnil

velikega mojstra s primernim članicem. Vsak drobec je zanimiv in važen.

Uprava se je z vsemi silami tudi letos borila, da je spravila letnik na svetlo. Žal je nad polovico naročnikov še ostalo dolžnikov. Tem damo še do 15. avgusta časa, da poravnajo naročnino po priloženi položnici. Po tem dnevu pa bomo morali brezobzirno zahtevati naročnino, četudi bo tu pa tam zamera. Vsa opozorila in vse prošnje so ponekod zastoj. Saj prosimo vendar svoje za to, kar smo dali s težavo. Zastoj pa ni mogoče dati in to še celo v teh težkih razmerah. Torej: **porabite položnice!**

